

23. Što nam rimski i židovski izvori govore o Isusu?

54 pitanja i odgovora o Isusu Kristu, pripremljenih od tima katoličkih teologa sa sveučilišta Navarra. Ovo je pitanje br. 23: „Što nam rimski i židovski izvori govore o Isusu?“

25.10.2009.

Prethodna pitanja

Prve obavijesti o Isusu u književnim djelima, izuzev onih od kršćanskih pisaca, su ona helenističkih i grčkih

povjesničara koji su živjeli u drugoj polovici prvog stoljeća ili u prvoj polovici drugog, dakle nedugo nakon što su se događaji zbili.

Najstariji dokument u kojem se spominje Isus, iako implicitno, potječe iz 73. godine, i napisan je od stoičkog filozofa Mara bar Sarapiona iz Samosata u Siriji. Spominje Isusa kao "mudrog kralja" Židova, a možda i u obraćanju proturječjima Sermona na Gori, primjećuje da je bilo rečeno kako je objavio nove zakone (Matej 5, 21-48). Opaža da osuđivanjem Isusa na smrt, Židovi nisu ama baš ništa dobili.

Najstarija općepoznata obavijest o Isusu dolazi od povjesničara Flavija Josipa (*Antiquitates iudaicae* XVIII, 63-64) prema kraju prvog stoljeća. Također je poznato i kao *Testimonium Flavianum*. Ovaj tekst, koji je sačuvan u grčkom rukopisu između Josipovih radova, ide tako

daleko da nagovještava da bi Isus mogao biti Mesija, uzrokujući tako kod mnogih pisaca vjerovanje da su to umetnuli srednjovjekovni prepisivači.

- Danas, istraživači vjeruju da se Josipove izvorne riječi podudaraju s onima sačuvanima u Arapskoj inačici ovoga teksta, citiranog od Agapitosa - biskupa Hierapolisa- iz desetog stoljeća. On tvrdi sljedeće: "U to vrijeme, mudar čovjek imenom Isus, izvrstan u ponašanju, bio je čuven po svojoj vrlini. Mnogi Židovi i drugi ljudi bili su mu učenicima. Pilat ga je osudio na smrt razapinjanjem. Ali oni koji su postali njegovim učenicima nisu se odrekli svoga učenja i rekli su da im se pojavio živ tri dana nakon raspeća, i da bi zbog toga on mogao biti Mesija o kojem su proroci govorili tako čudesne stvari".

Neke obavijesti o liku Isusa i djela njegovih učenika mogu se naći meći među radovima rimskih pisaca drugoga stoljeća (Pliniju mlađem, *Epistolarum ad Traianum Imperatorem cum eiusdem Responsis liber X, 96*; Tacitus, *Anales XV, 44*; Suetonius, *Vita Claudii, 25.4*)

Židovski izvori, osobito Talmud, također sadrže aluzije na Isusa te na određene stvari koje su bile rečene o njemu, čineći tako mogućim potkrjepljivanje dokaza nekih povijesnih detalja, na način upotrebe izvora koji nisu pod sumnjom kršćanske manipulacije.

Joseph Klausner, židovski istraživač, sažima neke od zaključaka koji se mogu izvući iz talmudskih teorija o Isusu: "Postoje vjerodostojne teorije u svezi s činjenicom da je njegovo ime bilo Yeshua (Yeshu) iz Nazareta; da se bavio čarobnjaštvom (odnosno da je izvodio čuda, što je bilo

uobičajeno u tom vremenu) i zavođenjem naroda te da je vodio Izrael putem zastranjenja; da je ismijao riječi mudrih i da je razmatrao Pisma na isti način kao i farizeji, da je imao pet učenika; da je rekao da nije došao poništiti zakon, niti mu išta nadodati; da je bio obješen na komad drva (raspet) kao lažni autoritet i zavodnik večer uoči Pashe (koja je pala na subotu); i da su njegovi učenici liječili bolesti u njegovo ime" (J. Klausner, *Jesus of Nazareth*, str. 44)

-Iako, s povijesnog gledišta, Klausnerov kratki pregled i njegova promatranja traže dodatna razjašnjenja, pokazuju dovoljno da ono što se može zaključiti iz ovih izvora, ako već nije sveobuhvatno, da je svakako važno. Provjeravajući ove podatke naspram onih koje su nam pružili rimski pisci, oni nam omogućuju da potvrdimo s povjesničarima sigurnost da je Isus

postojao, i čak postao poznat sa svim najvažnijim činjenicama o svome životu.

Bibliografía: Joseph Klausner, *Jesús de Nazaret. Su vida, su época, sus enseñanzas* (Paidós, Barcelona 1989); Romano Penna, *Ambiente histórico cultural de los orígenes del cristianismo* (Desclée de Brouwer, Bilbao 1994); Robert E. Van Voorst, *Gesù nelle fonti extrabibliche. Le antiche testimonianze sul Maestro di Galilea* (San Paolo, Cinisello Balsamo 2004); Francisco Varo, *Rabí Jesús de Nazaret* (B.A.C., Madrid, 2005) 99-127.

Francisco Varo

zidovski-izvori-govore-o-isusu/
(25.03.2026.)